

**DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT**

Forsknings- og høyere utdanningsministeren

Stortinget

Deres ref

Vår ref

Dato

25/1708-

24. mars 2025

Representantforslag 105 S (2024–2025) om teknomaritime studier og forsvarssamarbeid

I Meld. St. 14 (2022–2023) *Utsyn over kompetansebehovet i Norge* beskrives regjeringens politikk for å dekke framtidens kompetansebehov. Et høyt utdannings- og kompetansenivå i befolkningen legger til rette for en mer produktiv arbeidsstyrke og økonomisk vekst. Et av meldingens hovedbudskap er å sørge for bedre samsvar mellom hva utdanningssystemet leverer, og det samfunnet har behov for. I en tid med knapphet på folk og høy omstillingstakt i arbeidslivet blir det enda viktigere at utdanningssøkende får tilgang til kompetanse som er etterspurt, og at kapasiteten i utdanningssystemet følger etterspørsel etter utdanning i samfunnet.

I høyere utdanning har universitetene og høyskolene og myndighetene et delt ansvar for å dimensjonere tilbudet. De sentrale myndighetene har et ansvar for den samlede utdanningskapasiteten og har dimensjonert dels på bakgrunn av studiesøkning, dels ut fra særlige arbeidskraftsbehov og dels ut fra opptakskapasitet og praksiskapasitet, særlig i en del profesjonsutdanninger. Ved universitetene og høyskolene har styrene ansvar for å dimensjonere studieporteføljene i tråd med både studiesøkning og arbeidsmarkedsbehovene. Institusjonene kan hente ressurser til økt utdanningskapasitet på prioriterte områder ved å redusere kapasiteten på andre områder eller gjøre andre omdisponeringer.

Jeg er enig i at maritim høyere utdanning er viktig både for den maritime næringen i Norge, og for Forsvaret, og særlig i lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen vi nå står i. Dyktige sjøfolk med høy kompetanse er en forutsetning for oppbygningen av Sjøforsvaret og et konkurransefortrinn for den norske maritime næringen. Regjeringen har innført flere tiltak som en del av sin satsing på maritim kompetanse, blant annet ved å tilpasse

tilskuddsordningen for sysselsetting av sjøfolk. I tillegg ble det i 2024 lagt inn 17 mill. kroner i rammebevilgningen til Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU), Universitetet i Sørøst-Norge (USN), Universitetet i Tromsø – Norges arktiske universitet (UiT) og Høgskulen på Vestlandet (HVL) basert på tidligere tildelinger fra MARKOM2020-programmet og omfanget av maritim utdanning ved den respektive institusjon. Dette var et viktig signal om en varig finansiering for et viktig område, men også en oppfordring til å se dette området i sammenheng med hele studieporteføljen og den samlede finansieringen av institusjonen. Friheten til, men dermed også ansvaret for, tydelig prioritering av kompetanse som samfunnet etterspør, ble dermed plassert der det hører best hjemme, hos universiteter og høyskoler.

Jeg setter pris på engasjementet for å sikre viktig kompetanse, og den positive beskrivelsen av hva miljøene i Ålesund, Haugesund og Vestfold kan bidra med på det maritime området, og samarbeid som allerede foregår med Forsvaret, blant annet ved NTNU, Universitetet i Innlandet og USN. Jeg er imidlertid mindre sikker på om den rette medisinen for å møte kompetansebehovene framover er en form for øremerking og detaljstyring der regjeringen inngår avtaler om enkeltutdanninger ved enkeltcampus og lager opptrappingsplaner ned på enkeltfag med føringer om fordeling mellom militær og sivil sektor. For det første fratar en slik tilnærming universiteter og høyskoler både friheten og ansvaret for å prioritere helheten i sin studieportefølje sett opp mot samfunnets behov. For det andre er det viktig at Forsvaret selv velger hvilke institusjoner Forsvaret vil samarbeide med innenfor det enkelte kompetanseområdet, ut fra utdanningenes innretning, geografi, faglige relevans og potensialet for gjensidig utbytte.

Hvis vi skal få mest mulig ut av knappe ressurser, både penger og folk, så tenker jeg at myndighetenes rolle først og fremst bør være å stille gode overordnede rammebetingelser til veie, og legge til rette for god dialog, samarbeid og gjerne avtaler mellom utdanningssektoren og de sektorene som skal gi oss økonomisk vekst framover, sikre velferden og ikke minst vår sikkerhet. Et godt eksempel der samarbeid mellom et universitet og en etat har ført til utvikling av et studietilbud som møter et konkret kompetansebehov, er Universitetet i Stavanger og Tolletatens samarbeid om å utvikle en bachelor i toll, vareførsel og grensekontroll. Tidligere ble tollere opplært internt i Tolletaten, mens vi nå har en formalisert utdanning for å møte et stadig mer komplekst samfunnsoppdrag, og for å kunne gi Tolletatens medarbeidere bedre muligheter for kompetanse- og karriereutvikling. Her har man altså fått til et samspill der en etat bidrar med både finansiering og utvikling i samarbeid med en høyere utdanningsinstitusjon. Jeg ser positivt på denne typen samarbeid, og tror det er et riktigere nivå å utforme de konkrete løsningene på kompetansebehovene på, enn at regjeringen skal inngå avtaler ned på konkrete utdanninger.

Utdanningssamarbeid som kommer både militær og sivil sektor til gode er svært ønskelig, samt vedtatt politikk fra regjeringen. I mange tilfeller vil det være slik at kompetansebehov- og mangler i forsvarssektoren og i det sivile samfunnet overlapper, og det er derfor viktig å finne felles løsninger slik at ikke en sektor dekker sitt behov på bekostning av andre sektorer. Det er flere gode eksempler på at felles kompetansebehov blir identifisert og adressert i

dialog mellom departementene på tvers av sektorområdene, slik som for eksempel opprettelsen av et flyingeniørstudie ved NTNU i 2023. Dette er et godt eksempel på hvordan sivile utdanninger produserer kompetanse som også Forsvaret har behov for. I dette tilfellet ble studiet finansiert gjennom en økning av rammebevilgningen til NTNU over Kunnskapsdepartementets budsjett. Som forslagstillerne også påpeker, kan også Forsvaret ved behov finansiere studieplasser for egne ansatte ved sivile utdanningsinstitusjoner på fagskole-, bachelor-, og masternivå, som etter- og videreutdanning.

Avslutningsvis viser jeg til at regjeringen i Prop. 87 S (2023-2024) *Forsvarsløftet – for Norges trygghet* slår fast behovet for en langsiktig strategi for hvordan forsvarssektoren skal dekke sitt kompetansebehov på utvalgte områder. Strategien skal redegjøre for hvilke kompetansebehov som må adresseres gjennom Forsvarets egne utdanninger, og hvilke behov som skal dekkes gjennom samarbeid med sivile sektorer. I dette arbeidet vil Forsvarets ulike kompetansebehov adresseres systematisk og i sammenheng. Strategien skal være klar innen utgangen av 2025.

Med hilsen

Sigrun Aasland

Dokumentet er godkjent elektronisk og påført statsrådens signatur